

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa

(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang

Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm

Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu

Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 19

QUYỂN THỨ 463

HỘI THỨ HAI

Phẩm

XẢO TIỆN

Thứ 68 - 4

**Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng:
Bạch Thế Tôn! Như Lai thường nói Bát-nhã Ba-la-
mật-đa thẳm sâu, Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu
vì nhân duyên nào gọi là Bát-nhã Ba-la-mật-đa?**

**Phật bảo: Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa
thẳm sâu tất cả pháp đến bờ kia rất ráo, nên gọi
Bát-nhã Ba-la-mật-đa.**

**Lại nữa, Thiện Hiện! Nhờ Bát-nhã Ba-la-mật-
đa thẳm sâu, Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát, Như Lai
nặng đến bờ kia, nên gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa.**

Lại nữa, Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chia chẻ các pháp lượng quá cực vi trọn chẳng thấy có chút thật khá được, nên gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đây bao trùm chơn như, pháp giới, pháp tánh, nói rộng cho đến bất tư nghì giới, nên gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, không có chút pháp hoặc hợp hoặc tan, hoặc có sắc hoặc không sắc, hoặc có thấy hoặc không thấy, hoặc có đối hoặc không đối, nên gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Sở dĩ vì sao? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng hợp chẳng tan, không sắc, không thấy, không đối, nhất tướng chỗ gọi vô tướng.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu năng sanh tất cả pháp lành màu nhiệm, năng phát tất cả biện tài trí huệ, năng dẫn tất cả vui thế gian xuất thế gian, năng đạt tất cả pháp nghĩa thăm sâu, nên gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu lý thú bền chắc chẳng thể động hoại. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, tất cả ác ma và bè lũ ma, Thanh văn Độc giác,

ngoại đạo phạm chí, bợn ác oán thù đều chẳng hoại được. Sở dĩ vì sao? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu thuyết tất cả pháp tự tướng đều không, các ác ma thấy đều bất khả đắc, nên gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên như thật hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thâm sâu như vậy, là tất cả pháp tự tướng đều không, tất cả ác duyên không động hoại được.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát muốn hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thâm sâu, nên hành nghĩa vô thường, nghĩa khổ, nghĩa không, nghĩa vô ngã, nghĩa vắng lặng, nghĩa xa lìa. Nên hành nghĩa khổ tập diệt đạo huệ. Nên hành nghĩa khổ tập diệt đạo trí. Nên hành nghĩa pháp loại tha tâm trí. Nên hành nghĩa thế tục thắng nghĩa trí. Nên hành nghĩa tận vô sanh trí. Nên hành nghĩa tận sở hữu như sở hữu trí.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thâm sâu, nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Ở trong lý Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm diệu đây, nghĩa cùng phi nghĩa đều bất khả đắc. Làm sao Bồ-

tát Ma-ha-tát vì hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thẳm sâu, nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thẳm sâu nên khởi nghĩ này: Ta chẳng nên hành tham nghĩa phi nghĩa, ta chẳng nên hành sân nghĩa phi nghĩa, ta chẳng nên hành si nghĩa phi nghĩa, ta chẳng nên hành tà kiến nghĩa phi nghĩa, ta chẳng nên hành tà định nghĩa phi nghĩa, ta chẳng nên hành cho đến tất cả kiến thú nghĩa phi nghĩa. Sở dĩ vì sao? Tham dục, sân nhuế, ngu si, tà kiến, tà định, cho đến tất cả kiến thú chơn như, thật tế chẳng cùng các pháp làm nghĩa phi nghĩa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thẳm sâu nên khởi nghĩ này: Ta chẳng nên hành sắc nghĩa phi nghĩa, ta chẳng nên hành thọ tướng hành thức nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành nhãn xứ cho đến ý xứ nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành sắc xứ cho đến pháp xứ nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành nhãn giới cho đến ý giới nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành sắc giới cho đến pháp giới nghĩa phi nghĩa.

Ta chẳng nên hành nhãn thức giới cho đến ý thức giới nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành nhãn xúc cho đến ý xúc nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên

hành nhân xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ nghĩa phi nghĩa.

Ta chẳng nên hành địa giới cho đến thức giới nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành nhân duyên cho đến tăng thượng duyên nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành vô minh cho đến lão tử nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành nội không cho đến vô tánh tự tánh không nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành chơn như cho đến bất tư nghì giới nghĩa phi nghĩa.

Ta chẳng nên hành khổ tập diệt đạo thánh đế nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành bốn tĩh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành tám giải thoát cho đến mười biến xứ nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn nghĩa phi nghĩa.

Ta chẳng nên hành Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành năm nhãn, sáu thần thông nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất

cộng nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi tùy hảo nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả nghĩa phi nghĩa.

Ta chẳng nên hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề nghĩa phi nghĩa. Ta chẳng nên hành Nhất thiết trí trí nghĩa phi nghĩa.

Vì có sao? Thiện Hiện! Khi Như Lai được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề tìm tất cả pháp nghĩa cùng phi nghĩa đều bất khả đắc.

Thiện Hiện phải biết: Như Lai ra đời hoặc chẳng ra đời, các pháp pháp tánh, pháp trụ, pháp định, pháp vậy thường trú, không pháp đối pháp làm nghĩa phi nghĩa.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên lià tất cả chấp nghĩa phi nghĩa thường hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thắm sâu.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Có sao Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng cùng các pháp làm nghĩa phi nghĩa?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu vì muốn chứng vào pháp vô vi, nên chẳng cùng các pháp làm nghĩa phi nghĩa.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: **Tất cả Hiền Thánh** đâu chẳng đều lấy vô vi làm thắng nghĩa ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói, tất cả Hiền Thánh không chẳng đều lấy vô vi mà làm thắng nghĩa, nhưng pháp vô vi chẳng cùng các pháp làm ích làm tổn.

Thiện Hiện! Ví như hư không, chơn như, pháp giới chẳng cùng các pháp làm ích làm tổn. Các Bồ-tát Ma-ha-tát Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu cũng lại như thế, chẳng cùng các pháp làm ích làm tổn. Vậy nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng cùng các pháp làm nghĩa phi nghĩa.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: **Các Bồ-tát Ma-ha-tát** đâu chẳng cần học vô vi Bát-nhã Ba-la-mật-đa mới năng chứng được Nhất thiết trí trí?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Các Bồ-tát Ma-ha-tát cần học vô vi thẳm sâu Bát-nhã Ba-la-mật-đa mới năng chứng được Nhất thiết trí trí, đem pháp chẳng hai mà làm phương tiện.

Thiện Hiện lại hỏi: Vì đem pháp chẳng hai được pháp chẳng hai ư? Phật nói: Chẳng được.

Thiện Hiện lại hỏi: Vì đem pháp hai được pháp chẳng hai ư? Phật nói: Chẳng được.

Thiện Hiện thưa rằng: Nếu không pháp hai, chẳng đem pháp hai, chẳng được pháp hai, các Bồ-tát Ma-ha-tát làm sao sẽ được Nhất thiết trí trí?

Phật nói: Thiện Hiện! Pháp hai chẳng hai đều bất khả đắc. Vậy nên sở đắc Nhất thiết trí trí chẳng đem hai pháp, chẳng được pháp hai. Nhưng pháp vô sở đắc năng được vô sở đắc. Vì có sao? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu và Nhất thiết trí trí đều bất khả đắc vậy.

HỘI THỨ HAI

Phẩm DỤ CÂY Thứ 69

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế rất là thẳm sâu. Các Bồ-tát Ma-ha-tát năng làm việc khó. Nghĩa là chẳng đắc các hữu tình, cũng chẳng đắc thi thiết kia, mà vì hữu tình cầu mau chứng được Nhất thiết trí trí.

Bạch Thế Tôn! Ví như có người muốn trồng cây trong hư không là nơi không sắc, không thấy, không đối, không chỗ nương dựa, việc ấy rất khó. Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, chẳng đắc hữu tình và thi thiết kia, mà vì hữu tình cầu mau chứng được Nhất thiết trí trí là việc rất khó?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế rất là thẳm sâu. Các Bồ-tát Ma-ha-tát năng làm việc khó, chẳng đắc hữu tình và thi thiết kia mà vì hữu tình cầu mau chứng được Nhất thiết trí trí.

Thiện Hiện! Phải biết các Bồ-tát Ma-ha-tát tuy chẳng thấy thật hữu tình, cũng chẳng thấy thi thiết kia. Mà các hữu tình ngu si điên đảo chấp là thật có,

chìm đắm sanh tử chịu khổ vô cùng. Vì cứu vớt kia nên cầu mau chứng được Nhất thiết trí trí, dùng phương tiện khéo léo mà cứu độ đó. Ví như có người trồng cây đất tốt, người này tuy là chẳng biết kẻ thọ dụng gốc cọng, nhánh lá, hoa quả cây đây mà trồng cây rồi tùy thời tưới bón cần gia công giữ hộ. Cây này về sau lần được sanh lớn, gốc cọng nhánh lá hoa quả thịnh tốt, nhiều người thọ dụng lành bệnh được yên vui.

Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như vậy, tuy chẳng thấy có quả báo hữu tình, mà vì hữu tình cầu mau chứng được Nhất thiết trí trí, lần hồi tu hành Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa và vô lượng các Bồ-đề phần pháp khác. Đã viên mãn rồi, bèn năng chứng được Nhất thiết trí trí, khiến các hữu tình thọ dụng quả báo nhánh lá, hoa quả đều được nhiều ích.

Thiện Hiện phải biết: Nhiều ích nhánh lá là các hữu tình nương Bồ-tát đây giải thoát ác thú, nhiều ích nơi hoa là các hữu tình nương Bồ-tát đây hoặc sanh đại tộc Sát-đế-lợi, hoặc sanh đại tộc Bà-la-môn, hoặc sanh đại tộc Trưởng giả, hoặc sanh đại tộc Cư sĩ, hoặc sanh trời Bốn đại vương chúng cho đến trời Phi tướng phi phi tướng xứ. Nhiều ích nơi quả là Bồ-tát đây tự chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, khiến các hữu tình hoặc trụ quả Dự lưu, hoặc

trụ quả Nhất lai, hoặc trụ quả Bất hoàn, hoặc trụ quả A-la-hán, hoặc trụ Độc giác Bồ-đề, hoặc trụ Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Các hữu tình này siêng tu pháp lành, nương đạo Tam thừa lần hồi chứng được Tam thừa Niết-bàn. Như vậy gọi là quả báo nhiều ích.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tuy làm việc đại nhiều ích như thế mà trọn chẳng thấy có thật hữu tình kẻ được Niết-bàn, chỉ thấy vọng tưởng các khổ lặn dút.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, chẳng đắc hữu tình và thi thiết kia. Vì trừ diệt ngã chấp điên đảo kia, cầu mau chứng được Nhất thiết trí trí. Do nhân duyên đây, là việc rất khó.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Phải biết các Bồ-tát Ma-ha-tát này như Phật. Sở dĩ vì sao? Vì nương các Bồ-tát Ma-ha-tát bèn năng dút hẳn được tất cả địa ngục, bàng sanh, quỷ giới, cũng năng dút được tất cả nhiều khổ nghèo cùng hạ tiện không rảnh trong ba cõi?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói, các Bồ-tát Ma-ha-tát nên biết như Phật. Thế gian nếu không chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát bèn không tất cả Như Lai ba đời, cũng không

Độc giác và chúng Thanh văn. Cũng không khi nào dứt hẳn được tất cả địa ngục, bàng sanh, quỷ giới và các khổ nghèo cùng hạ tiện không rảnh khác.

Vậy nên, Thiện Hiện! Người nói chúng Bồ-tát Ma-ha-tát in như Đức Phật, thật đúng như lời.

Lại nữa, Thiện Hiện! Phải biết chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát tức là Như Lai. Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Hoặc do chơn như đây thi thiết Như Lai, tức do chơn như đây thi thiết Độc giác, cũng do chơn như đây thi thiết Thanh văn, cũng do chơn như đây thi thiết tất cả Hiền Thánh. Cũng do chơn như đây thi thiết sắc thọ tướng hành thức. Cũng do chơn như đây thi thiết nhãn xứ cho đến ý xứ. Cũng do chơn như đây thi thiết sắc xứ cho đến pháp xứ. Cũng do chơn như đây thi thiết nhãn giới cho đến ý giới.

Cũng do chơn như đây thi thiết sắc giới cho đến pháp giới. Cũng do chơn như đây thi thiết nhãn thức giới cho đến ý thức giới. Cũng do chơn như đây thi thiết nhãn xúc cho đến ý xúc. Cũng do chơn như đây thi thiết nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ.

Cũng do chơn như đây thi thiết địa giới cho đến thức giới. Cũng do chơn như đây thi thiết nhân duyên cho đến tăng thượng duyên. Cũng do chơn

như đây thi thiết vô minh cho đến lão tử. Cũng do chơn như đây thi thiết Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Cũng do chơn như đây thi thiết nội không cho đến vô tánh tự tánh không.

Cũng do chơn như đây thi thiết khổ tập diệt đạo thánh đế. Cũng do chơn như đây thi thiết bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi. Cũng do chơn như đây thi thiết bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Cũng do chơn như đây thi thiết tám giải thoát cho đến mười biến xứ. Cũng do chơn như đây thi thiết không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn.

Cũng do chơn như đây thi thiết Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa. Cũng do chơn như đây thi thiết Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa. Cũng do chơn như đây thi thiết tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Cũng do chơn như đây thi thiết năm nhãn, sáu thần thông. Cũng do chơn như đây thi thiết Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Cũng do chơn như đây thi thiết ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi tùy hảo. Cũng do chơn như đây thi thiết pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả.

Cũng do chơn như đây thi thiết nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Cũng do chơn như đây thi thiết tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Cũng do chơn như đây thi thiết chư Phật Vô thượng

Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng do chơn như đây thi thiết Nhất thiết trí trí.

Cũng do chơn như đây thi thiết hữu vi giới. Cũng do chơn như đây thi thiết vô vi giới. Cũng do chơn như đây thi thiết tất cả pháp. Cũng do chơn như đây thi thiết tất cả hữu tình. Cũng do chơn như đây thi thiết tất cả Bồ-tát Ma-ha-tát.

Như vậy, Thiện Hiện! Hoặc Như Lai chơn như, hoặc Độc giác chơn như, hoặc Thanh văn chơn như, hoặc tất cả Hiền Thánh chơn như, hoặc sắc thấy tất cả pháp chơn như, hoặc tất cả hữu tình chơn như, hoặc tất cả Bồ-tát Ma-ha-tát chơn như, chơn như thế thật đều không khác. Do vì không khác nên nói gọi chơn như.

Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối chơn như đây tu học viên mãn, bèn năng chứng được Nhất thiết trí trí. Đã chứng được Nhất thiết trí trí rồi, nên gọi Như Lai. Vì nhân duyên đây, phải biết chúng Bồ-tát Ma-ha-tát tức là Như Lai. Bởi tất cả pháp tất cả hữu tình đều lấy chơn như làm định lượng vậy.

Thiện Hiện! Như vậy, các Bồ-tát Ma-ha-tát nên học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu. Nếu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu thời học được chơn như tất cả pháp. Nếu học chơn như tất cả pháp, thời đối chơn như tất cả pháp được tự tại. Nếu đối chơn như

tất cả pháp được tự tại, thời được trí tất cả hữu tình căn thẳng liệt. Nếu được trí tất cả hữu tình căn thẳng liệt, thời năng biết đủ tất cả hữu tình thẳng giải sai khác. Nếu năng biết đủ tất cả hữu tình thẳng giải sai khác, thời biết tất cả hữu tình tự nghiệp thọ quả. Nếu biết tất cả hữu tình tự nghiệp thọ quả, thời nguyện trí viên mãn. Nếu nguyện trí viên mãn, thời năng tịnh tu diệu trí ba đời. Nếu năng tịnh tu diệu trí ba đời, thời năng viên mãn Nhất thiết trí trí.

Nếu năng viên mãn Nhất thiết trí trí, thời năng hành hạnh Bồ-tát không trái. Nếu năng hành hạnh Bồ-tát không trái thời năng thường đem tài thí, pháp thí nhiều ích hữu tình. Nếu năng thường đem tài thí, pháp thí nhiều ích hữu tình, thời năng như thật thành thực hữu tình. Nếu năng như thật thành thực hữu tình, thời năng như thật nghiêm tịnh cõi Phật. Nếu năng như thật nghiêm tịnh cõi Phật, thời năng chứng được Nhất thiết trí trí.

Nếu năng chứng được Nhất thiết trí trí, thời năng như thật quay xe diệu pháp. Nếu năng như thật quay xe diệu pháp, thời năng an lập hữu tình nơi đạo Tam thừa. Nếu năng an lập hữu tình nơi đạo Tam thừa, thời năng khiến hữu tình vào cõi Vô dư y Bát-niết-bàn.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát thấy công đức tự lợi lợi tha vô lượng như thế thấy,

muốn khiến tâm đại Bồ-đề đã phát bền vững chẳng lui nên siêng tinh tiến tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, như thuyết tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu, thế gian trời, người, a-tổ-lạc thấy đều nên kính lễ?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, như thuyết tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu, thế gian trời người a-tổ-lạc thấy đều nên kính lễ.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khắp vì nhiều ích tất cả hữu tình, sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác được bao nhiêu phước?

Phật bảo: Thiện Hiện! Giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tiểu thiên thế giới đều tới bậc Thanh văn hoặc Độc giác. Nơi ý hiểu sao? Các hữu tình này phước ấy nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Kia sở được phước vô lượng vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các hữu tình kia sở được nhóm phước với người đã hỏi khắp vì nhiều ích tất cả hữu tình sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác một Bồ-tát Ma-ha-tát sở được nhóm phước, trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một, như vậy cho đến trăm ngàn trăm ức muôn ức phần cũng chẳng kịp một. Sở dĩ vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác nương Bồ-tát Ma-ha-tát mà có. Chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát nương các Thanh văn, Độc giác có vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Thôi đây Tiểu thiên thế giới. Nếu tất cả hữu tình Trung thiên thế giới đều tới Thanh văn hoặc bậc Độc giác sở được nhóm phước; giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tam thiên đại thiên thế giới đều tới Thanh văn hoặc bậc Độc giác. Nơi ý hiểu sao? Các hữu tình đây phước ấy nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Kia sở được phước vô lượng vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các hữu tình kia sở được nhóm phước với người đã hỏi, khắp vì nhiều ích tất cả hữu tình sơ phát tâm một Bồ-tát Ma-ha-tát sở được nhóm phước, trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một. Như vậy cho đến trăm ngàn trăm ức muôn ức phần cũng chẳng kịp một. Sở dĩ vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác đều nương Bồ-tát

Ma-ha-tát mà có, chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát nương các Thanh văn, Độc giác có vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Thôi tất cả hữu tình đầy Tam thiên đại thiên thế giới đều tới Thanh văn hoặc bậc Độc giác sở được nhóm phước. Giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tam thiên đại thiên thế giới đều trụ Tịnh quán địa. Nơi ý hiểu sao? Các hữu tình đây phước ấy nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Kia sở được phước vô lượng vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các hữu tình sở được nhóm phước với người đã hỏi, khắp vì nhiều ích tất cả hữu tình sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác một Bồ-tát Ma-ha-tát sở được nhóm phước, trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một. Như vậy cho đến trăm ngàn trăm ức muôn ức phần cũng chẳng kịp một. Sở dĩ vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác đều nương Bồ-tát Ma-ha-tát mà có, chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát nương các Thanh văn, Độc giác có vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Thôi tất cả hữu tình đầy Tam thiên đại thiên thế giới đều trụ Tịnh quán địa sở được nhóm phước. Giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tam thiên đại thiên thế giới đều trụ Chung tánh địa hoặc Đệ bát địa, hoặc Cụ kiến địa, hoặc Bạc địa,

hoặc Ly dục địa, hoặc Dĩ biện địa sở được nhóm phước, giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tam thiên đại thiên thế giới đều trụ bậc Độc giác. Nơi ý hiểu sao? Các hữu tình đây phước ấy nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều, kia sở được phước vô lượng vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các hữu tình kia sở được nhóm phước, với người đã hỏi khắp vì nhiều ích tất cả hữu tình, sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác một Bồ-tát Ma-ha-tát sở được nhóm phước, trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một. Như vậy cho đến trăm ngàn trăm ức muôn ức phần cũng chẳng kịp một. Sở dĩ vì sao? Vì Thanh văn, Độc giác đều nương Bồ-tát Ma-ha-tát mà có, chẳng phải Bồ-tát Ma-ha-tát nương các Thanh văn, Độc giác có vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tam thiên đại thiên thế giới đều khắp vì nhiều ích tất cả hữu tình, sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác. Chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát này sở được nhóm phước, đổi một Bồ-tát Ma-ha-tát vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh sở được nhóm phước, trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một. Như vậy cho đến trăm ngàn trăm ức muôn ức phần cũng chẳng kịp một.

Lại nữa, Thiện Hiện! Giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tam thiên đại thiên thế giới đều vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh. Chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát này sở được nhóm phước đối một Bồ-tát Ma-ha-tát hành hướng Bồ-đề sở được nhóm phước, trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một, như vậy cho đến trăm ngàn trăm ức muôn ức phần cũng chẳng kịp một.

Lại nữa, Thiện Hiện! Giả sử tất cả hữu tình đầy rẫy Tam thiên đại thiên thế giới đều hành hướng Bồ-đề. Chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát này sở được nhóm phước đối tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác sở thành nhóm phước, trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một, như vậy cho đến trăm ngàn trăm ức muôn ức phần cũng chẳng kịp một.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác suy nghĩ những gì?

Phật nói: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này hằng chính suy nghĩ Nhất thiết trí trí.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nhất thiết trí trí lấy gì làm tánh? Sở duyên nào? Tăng thượng nào? Hành tướng nào? Làm tướng nào?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nhất thiết trí trí vô tánh làm tánh, vô tướng làm nhân, vô sở cảnh giác, vô sinh hiện vậy. Lại người đã hỏi Nhất thiết trí trí sở duyên nào, tăng thượng nào, hành tướng nào, làm tướng nào ấy. Thiện Hiện! Nhất thiết trí trí vô tánh làm sở duyên, chánh niệm làm tăng thượng, vắng lặng làm hành tướng, lấy pháp giới làm tướng.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Vì chỉ Nhất thiết trí trí vô tánh làm tánh, hay sắc thọ tướng hành thức cũng vô tánh làm tánh. Hay nhãn xứ cho đến ý xứ cũng vô tánh làm tánh. Hay sắc xứ cho đến pháp xứ cũng vô tánh làm tánh. Hay nhãn giới cho đến ý giới cũng vô tánh làm tánh. Hay sắc giới cho đến pháp giới cũng vô tánh làm tánh. Hay nhãn thức giới cho đến ý thức giới cũng vô tánh làm tánh. Hay nhãn xúc cho đến ý xúc cũng vô tánh làm tánh. Hay nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ cũng vô tánh làm tánh?

Hay địa giới cho đến thức giới cũng vô tánh làm tánh. Hay nhãn duyên cho đến tăng thượng duyên cũng vô tánh làm tánh. Hay vô minh cho đến lão tử cũng vô tánh làm tánh. Hay Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng vô tánh làm tánh. Hay nội không cho đến vô tánh tự tánh không cũng

vô tánh làm tánh. Hay chơn như cho đến bất tư nghì giới cũng vô tánh làm tánh. Hay khổ tập diệt đạo thánh đế cũng vô tánh làm tánh?

Hay bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi cũng vô tánh làm tánh. Hay bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định cũng vô tánh làm tánh. Hay tám giải thoát cho đến mười biến xứ cũng vô tánh làm tánh. Hay không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn cũng vô tánh làm tánh?

Hay Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa cũng vô tánh làm tánh. Hay Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa cũng vô tánh làm tánh. Hay tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn cũng vô tánh làm tánh. Hay năm nhãn, sáu thần thông cũng vô tánh làm tánh. Hay Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cũng vô tánh làm tánh. Hay ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi tùy hảo cũng vô tánh làm tánh. Hay pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả cũng vô tánh làm tánh?

Hay nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô tánh làm tánh. Hay quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề cũng vô tánh làm tánh. Hay tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát cũng vô tánh làm tánh. Hay chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng vô tánh làm tánh. Hay hữu vi giới cũng vô tánh làm tánh. Hay vô vi giới cũng vô tánh làm tánh?

Phật bảo: Thiện Hiện! Chẳng những Nhất thiết trí trí vô tánh làm tánh. Sắc thọ tưởng hành thức cũng vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến hữu vi giới, vô vi giới cũng vô tánh làm tánh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Duyên nào Nhất thiết trí trí vô tánh làm tánh? Sắc thọ tưởng hành thức cũng vô tánh làm tánh? Như vậy cho đến hữu vi giới vô vi giới cũng vô tánh làm tánh?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nhất thiết trí trí tự tánh vô vậy. Nếu pháp tự tánh vô, pháp này vô tánh làm tánh. Sắc thọ tưởng hành thức cũng tự tánh vô vậy. Nếu pháp tự tánh vô, pháp này vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến hữu vi giới, vô vi giới cũng tự tánh vô vậy. Nếu pháp tự tánh vô, pháp này vô tánh làm tánh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Duyên nào Nhất thiết trí trí tự tánh vô? Sắc thọ tưởng hành thức cũng tự tánh vô? Như vậy cho đến hữu vi giới vô vi giới cũng tự tánh vô?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nhất thiết trí trí không hòa hợp tự tánh vậy. Nếu pháp không hòa hợp tự tánh, pháp đây thời lấy vô tánh làm tánh. Sắc thọ tưởng hành thức cũng không hòa hợp tự tánh vậy. Nếu pháp không hòa hợp tự tánh, pháp đây thời lấy

vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến hữu vi giới vô vi giới cũng không hòa hợp tự tánh vậy. Nếu pháp không hòa hợp tự tánh, pháp đây thời lấy vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! Do nhân duyên này các Bồ-tát Ma-ha-tát nên biết tất cả pháp đều vô tánh làm tánh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không làm tự tánh, vô tướng làm tự tánh, vô nguyện làm tự tánh. Thiện Hiện! Do nhân duyên này các Bồ-tát Ma-ha-tát nên biết tất cả pháp đều vô tánh làm tánh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy chơn như làm tự tánh, thật tế làm tự tánh, pháp giới làm tự tánh.

Thiện Hiện! Do nhân duyên này các Bồ-tát Ma-ha-tát nên biết tất cả pháp đều vô tánh làm tánh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu tất cả pháp đều vô tánh ấy, các Bồ-tát Ma-ha-tát sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa, thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật?

Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng trụ nội không cho đến vô tánh tự tánh không,

thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng trụ chơn như cho đến bất tư nghì giới, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng trụ khổ tập diệt đạo thánh để thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật?

Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành tám giải thoát cho đến mười biến xứ, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật?

Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành Bồ-tát Ma-ha-tát địa, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành năm nhãn, sáu thần thông, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật?

Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành Như Lai mười lục cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật?

Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật. Thành tựu những phương tiện khéo léo nào năng hành Nhất thiết trí trí, thành thực hữu tình nghiêm tịnh cõi Phật?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này thành tựu tối thắng phương tiện khéo léo. Tuy biết tất cả pháp đều vô tánh làm tánh, mà thường tinh siêng thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật. Tuy thường tinh siêng thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật, mà hằng thông đạt tất cả hữu tình và các cõi Phật không chẳng đều lấy vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này tuy hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa học

đạo BỒ-đề, mà biết Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa và đạo BỒ-đề không chẳng đều lấy vô tánh làm tánh. Như vậy cho đến tuy hành Nhất thiết trí trí học đạo BỒ-đề mà biết Nhất thiết trí trí và đạo BỒ-đề không chẳng đều lấy vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! BỒ-tát Ma-ha-tát này như vậy tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa học đạo BỒ-đề, nói rộng cho đến như vậy tu hành Nhất thiết trí trí học đạo BỒ-đề. Nếu chưa thành tựu Như Lai mười lục, bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng. Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả. Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí và vô lượng vô biên các Phật pháp khác, đều gọi học đạo BỒ-đề chưa được viên mãn.

Nếu học đạo đây đã được viên mãn, do một thời sát-na ngăn tương ưng Bát-nhã, bèn năng chứng được Nhất thiết trí trí. Bấy giờ, tất cả tập khí phiền não nhỏ nhiệm nói nhau đều hẳn chẳng sanh, gọi vô dư đoạn đặc, gọi là Phật. Lại đem mắt Phật vô chướng thanh tịnh khắp xem mười phương ba đời hết thấy các pháp, hãy chẳng đặc không hướng sẽ đặc có.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, tin hiểu tất cả pháp đều vô tánh làm tánh.

Thiện Hiện! Đây gọi Bồ-tát Ma-ha-tát thành tựu tối thắng phương tiện khéo léo, nghĩa là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa quán tất cả pháp hãy chẳng đắc không, huống sẽ đắc có.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa, đối bồ thí đây kẻ thí kẻ thọ, vật thí, quả thí và tâm Bồ-đề hãy chẳng thấy không, huống thấy sẽ có. Như vậy cho đến khi chứng được Nhất thiết trí trí, đối Nhất thiết trí trí hoặc kẻ năng chứng, hoặc sở chứng đắc, hoặc do đây chứng đắc, hoặc thời xứ chứng đắc, hãy chẳng thấy không, huống sẽ thấy có. Sở dĩ vì sao?

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này thường khởi nghĩ đây: Các pháp đều lấy vô tánh làm tánh. Vô tánh như thế, chẳng Phật làm ra, chẳng Bồ-tát làm, chẳng Độc giác làm, chẳng Thanh văn làm, cũng chẳng ai làm. Vì tất cả pháp đều không tác giả vậy, là tác giả vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các pháp đâu chẳng là các pháp tánh? Phật nói: Thiện Hiện! Thật vậy, các pháp là các pháp tánh.

Thiện Hiện lại hỏi: Nếu tất cả pháp là pháp tánh ấy, vì sao pháp là năng biết pháp là hoặc có hoặc không?

Bạch Thế Tôn! Pháp có chẳng lẽ năng biết pháp không, pháp không chẳng lẽ năng biết pháp có. Pháp có chẳng lẽ năng biết pháp có, pháp không chẳng lẽ năng biết pháp không?

Bạch Thế Tôn! Như vậy tất cả pháp đều vô tri làm tánh. Làm sao Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đối trong các pháp chỉ rõ các thứ? Nghĩa là sắc thọ tưởng hành thức hoặc có hoặc không. Nhãn xứ cho đến ý xứ hoặc có hoặc không. Sắc xứ cho đến pháp xứ hoặc có hoặc không. Nhãn giới cho đến ý giới hoặc có hoặc không. Sắc giới cho đến pháp giới hoặc có hoặc không. Nhãn thức giới cho đến ý thức giới hoặc có hoặc không. Nhãn xúc cho đến ý xúc hoặc có hoặc không. Nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ hoặc có hoặc không.

Địa giới cho đến thức giới hoặc có hoặc không. Nhân duyên cho đến tăng thượng duyên hoặc có hoặc không. Vô minh cho đến lão tử hoặc có hoặc không. Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa hoặc có hoặc không. Nội không cho đến vô tánh tự tánh không hoặc có hoặc không. Chơn như

cho đến bất tư nghì giới hoặc có hoặc không. Khổ tập diệt đạo thánh đế hoặc có hoặc không.

Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi hoặc có hoặc không. Bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định hoặc có hoặc không. Tám giải thoát cho đến mười biến xứ hoặc có hoặc không. Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn hoặc có hoặc không.

Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa hoặc có hoặc không. Cự hỷ địa cho đến Pháp vân địa hoặc có hoặc không. Tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn hoặc có hoặc không. Năm nhãn, sáu thần thông hoặc có hoặc không. Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng hoặc có hoặc không. Ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi tùy hảo hoặc có hoặc không. Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả hoặc có hoặc không.

Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí hoặc có hoặc không. Quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề hoặc có hoặc không. Tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát hoặc có hoặc không. Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề hoặc có hoặc không. Nhất thiết trí trí hoặc có hoặc không. Hữu vi giới, vô vi giới hoặc có hoặc không?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, theo thể tục nên chỉ rõ các pháp hoặc có hoặc không, chẳng theo thắng nghĩa.

Thiện Hiện lại hỏi: Thế tục, thắng nghĩa hãy có khác chăng?

Phật bảo: Thiện Hiện! Chẳng phải khác thế tục riêng có thắng nghĩa. Sở dĩ vì sao? Thế tục chơn như tức là thắng nghĩa. Các loại hữu tình điên đảo vọng chấp đối chơn như đây chẳng biết chẳng thấy. Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì ích kia, nên theo tướng thế tục chỉ rõ các pháp hoặc có hoặc không, chẳng theo thắng nghĩa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Vô lượng hữu tình đối pháp uẩn thấy khởi tướng thật có, hoặc tướng thật không, chẳng đạt các pháp chẳng phải có, chẳng phải không. Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì ích kia nên chỉ rõ uẩn thấy hoặc có hoặc không, khiến các hữu tình nhờ đây rõ thấu các pháp uẩn thấy chẳng phải có chẳng phải không, chứ chẳng phải muốn khiến chấp tướng thật có không.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên siêng tinh tiến lìa chấp có không, hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu.